

Dijital Epidemik

Yaprak Özer / İndeks İletişim, Yönetim Kurulu Başkanı

Herkesin canlı yayın yapabildiği, düşüncelerini anında sosyal platformlardan paylaşabildiği ağlarla örülmüş bir ortamda yaşıyoruz. Sansür imkansız görünüyor. Hatta, o kadar çok ileti var ki, "bir sussalar" diyebilirsiniz geliyor... Bir tür ifade özgürlüğü. Acaba?... Teknik ismi algoritma, görünümü demokrasi, tanı zehirlenme. Bknz: Facebook

21. yüzyılda fikirleri yaymak ve kitlelere ulaşmak pahalı bir şey değil. Merkezi yayın altyapısına bile ihtiyaç duyulmuyor. Dünyanın dikkati, birkaç dijital platform üzerine kilitlenmiş; Facebook, Google ve bir ölçüde Twitter. Kendilerini özgür ifade anıtı olarak gösteren bu şirketler, medya paylaşımına hâkim platformlar olarak kamusal alana girmekle kalmayıp kamusal alanın kendisi oldular!...

İKNA MİMARİSİ

Facebook piyasa değeri yarım trilyon dolara yaklaşan bir dev. İkna mimarisi sistemiyle çalışıyor. Bu mimari yapı, ayakkabı da satıyor, siyasetçi de. Algoritmalar farkı anlamıyor. Aynı bilgileri görüp görmediğimizi ve başkalarının ne gördüğünü bilmiyoruz. Ortak bir bilgi tabanı olmadan toplumsal tartışma imkansız hale geliyor. Bizi kontrol ediyor ve yönlendiriyor. Reklamla finanse edilen platformların çoğu ücretsiz olmakla övünüyor. Oysa satılmakta olan ürün biziz. Veri ve

dikkatimiz, en yüksek ücreti verene satılıyor. Yeni ekonomik sistem böyle tanımlanıyor. Yeni silah ise "Büyük Veri".

TEKNO SOSYOLOG

Zeynep Tüfekçi, çalışmalarını ABD'de sürdüren bir akademisyen. Araştırmaları, teknoloji-sosyoloji alanında. Sosyal hareketler, yurttaşlık, gizlilik, gözetim ve sosyal etkileşim diye özetleyebiliriz. Ayrıca Büyük Veri - algoritmik karar verme konusunda çalışma yapıyor. Wired dergisinin kapağına kurulacak kadar iyi tanınan bir tekno-sosyolog. Tüfekçi'ye göre bu şirketler birer reklam broker'ı... Davranışlarımızı gözetliyorlar, çıkardıkları sonuçlarla "üzerimize uyan içerikleri" sunuyorlar. Dikkatimiz çekmek için doğal yöntemler kullanmıyorlar. İletiler iştah kabartıyor. Bizler de oburca tüketiyor, doyduğumuzu anlamıyoruz...

DİJİTAL EPİDEMİK

Herkes konuştuğuna göre, "artık demokrasi var..." diyenlerin gözardı ettikleri konu, dezenformasyon salgını: Dijital epidemik!

"Konuşmak, katılım, herkesi tanımak ve bağlantıda olmak ne kadar masum?" diye sorduklarında

Tüfekçi'nin yanıtı şöyle; "...Özgürlükçü gelenekte; toplumsal ideallere ulaşmak üzere bilgili bir halk yaratmak; sağlıklı, rasyonel bir tartışma ortamı oluşturmak esastır. Güçlü kişi ve kurumların hesap verebilir olmaları, toplumun etkileşim halinde bulunması için ifade özgürlüğü bir araç olarak görülür. Şu anda ifade özgürlüğü bir araç değil, bir sonuç olarak görülüyor. Bu yüzden çarpıtmak ve engellemek mümkün. Bilgi toplumunun yaratılabilmesi, gerçek ile yalanı ayıran, karşıt görüşlerin de yer aldığı sağlıklı-rasyonel, bilgi paylaşım ortamlarıyla mümkün. Günümüzün etkileşim algoritmaları, sağlıklı bir kamusal alana yer vermiyor. Teknoloji platformları propaganda, dezenformasyon, kutuplaştırma ve otoriter temelli iş modeli üzerinden, büyük bir gözetim alt yapısıyla hedefli, yaygın, otomatik reklamcılık yapıyor."

"ÖZGÜRLÜK" TEN NASIL KORUNALIM?

Peki eğriyle doğruyu nasıl anlayacağız, kendimizi "özgür"lükten nasıl koruyacağız? Temel soru bu! Yüzlerce yıllık "demokrasi", 13 yaşındaki Facebook, 11 yaşındaki Twitter, 19 yaşındaki Google'a herhalde bir gün "dur" diyecek. Tüfekçi, "otomobil endüstrisinin de ilk zamanlarında emniyet kemeri, hava yastıkları, emisyon kontrolleri yoktu. İnternette, dikkat ve bilgi toplama, "gözetlenme" kurallarının ve harekete geçirici yapıların tekrar düzenlenmesi gerekiyor. Bunları Facebook'un yaratıcısı Mark Zuckerberg'e bırakmak doğru değil", diyor.

Kim bu Zuckerberg? İnanır mısınız kendisini geleceğin ABD Başkanı olarak görenler de var. Birkaç kez ayrıntılı haber oldu. Yeni ABD yönetimini şekillendirmek

ithamıyla karşı karşıya. Malum Rusya'nın müdahalesiyle seçimlerin teknoloji platformları üzerinden manipüle edildiği artık bir iddia değil, resmi soruşturma konusu. Facebook an itibarıyla itibar erozyonuna bağlı servet kaybı sorunuyla boğuşuyor.